

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1918 kl. 1/29 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om sjöfynd ävensom en i ämnet väckt motion.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Persson i Norrköping, Larsson, Knut*, Stärner, Rogberg*, greve Spens, Dahl, Olsson Lars*, Frändén*, Lagerkvist, Lindqvist i Kosta, Holmdahl, Strid, Johansson i Trollhättan*, Andersson i Knäppinge* och Johanson i Gäre*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering

Genom en den 18 januari 1918 dagtecknad proposition, nr 54, vilken hänvisats till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag med vissa bestämmelser om sjöfynd. *Propositionen.*

Beträffande innehållet av berörda förslag ävensom de skäl, varå detsamma grundats, får utskottet hänvisa till propositionen.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Fahlén* väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 131, däruti hemställts, att sådant tillägg måtte göras till den av Kungl. Maj:t föreslagna lagen med vissa bestämmelser om sjöfynd, att denna lag icke måtte få avseende å med inregistrerat märke försett flottgods i färskvatten, skärgård eller insjö nedströms allmän flottled. *Motionen.*

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan har motionären anført följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 54 till detta års riksdag har framlagts förslag till lag med vissa bestämmelser om sjöfynd.

I § i denna lag avser »övergivet fartyg eller skeppsvrak eller till fartyg hörande redskap eller gods», vilket påträffas »i saltsjön inom svensk skärgård eller vid svensk kust eller i rikets segelbara insjöar, floder eller kanaler».

Här nämnes sålunda intet om flottgods och man får ej heller i övrigt ur lagtexten anledning antaga, att sådant gods avses i paragrafen under annan förutsättning än, att flottgodset är inlastat å fartyg eller i fasta flottar utom allmän flottled.

Går man däremot till motiveringen, finner man i dess slut ett referat av Svenska Flottningschefsföreningens skrivelse till Konungen av 1916 ^{21/8} ang. nödvändigheten av flottgods' undantagande från sjöfyndslagens tillämpning under vissa förutsättningar, vartill fogas följande slutkläm av justitieministern:

»Att nu utan vidare undantaga från ifrågavarande lags tillämpning sådant flottgods, som bär hos flottningsförening inregistrerat märke, torde näppeligen låta sig göra. Vad föreningen i ämnet anført, synes emellertid vara förtjänt av beaktande och skall uppmärksammas i samband med det för närvarande inom justitiedepartementet pågående arbetet med en allmän revision av flottningslagstiftningen.»

Härav framgår alltså, i motsats till lagtexten, att sjöfyndslagen även omfattar inregistrerat flottgods inom färskvatten, nedströms allmänna flottleder och sålunda gods, som aldrig varit lastat å fartyg eller ingått i fasta flottar.

Denna fråga har varit under diskussion i Svenska Flottningschefsföreningen å dess årsmöte år 1916, varvid hölls ett inledande föredrag av flottningsdirektör N. V. Sandström, i vilket han yttrade bl. a. följande:

»Den lagändring, varom nu utredning pågår, torde ej hava någon skadlig inverkan vad södra Sverige beträffar, utan torde tvärtom, i synnerhet i sådana skärgårdstrakter, som äro fattiga på bränsle, bliva av välsignelse för den fattiga skärgårdsbefolkningen, vilket även motionärerna i riksdagen påpekat. Men förhållandena bliva helt annorlunda, då man kommer uppåt Norrlands långa kuster med dess synnerligen livliga trävaruindustri, ty här skulle en sådan lagändring få nog så betänkliga följder, och det förefaller av motionärernas motivering, som om de ej haft tillräcklig kännedom om bärgningsförhållandena i Norrlands skär-

gårdar, ty i så fall hade de sannolikt funnit skäl föreslå vissa modifikationer i sitt förslag.

Som bekant äro vid och nedom utloppen av våra norrländska älvar en mängd industriella verk anlagda, vilka hava till föremål för sin verksamhet att förädla nedflottat rundvirke till plank, battens och bräder eller till trämassa. På grund därav pågå under hela sjöfartsässonen stora transporter av flottgods till dessa verk. Flottgodset föres i buntar eller ringbommar från närmaste skiljeställe eller också i stora sjögående havsflottor från andra svenska eller finska flottleder. Vid ankomsten till verkens magasinsbommar, vilka finnas anlagda här och var i skärgårdarna, rivs buntarna och flottarna, varefter virket får ligga löst inom bomlänsorna.

Såväl under transporter till verken som under förvaringen därstädes kan ej undvikas, att avsevärda mängder flottgods komma på drift och ligga 'på svaj' i fjärdarna, tills de av vinden kastas i land. Härtill komma de virkesmängder, som krypa under inledningsbommarna vid sorteringsverken och därigenom komma på drift nedåt skärgårdarna. Angående mängden av sådant löst flytande rundvirke kan man göra sig en föreställning, då man erfar, att i Ångermanälven nedom Sandslåns sorteringsverk och i dess skärgård insamlats följande antal sådant strandtimmer.

År.	St.	År.	St.
1911	400,000	1914	274,000
1912	210,000	1915	254,000
1913	144,000		

Lejonparten av detta strandtimmer kommer från verkens förvaringsbommar, från vilka en oavbruten ström av stockar åter sig ut över eller under länsorna. Största antalet kommer dock i drift vid storm, då det ej är sällsynt, att bommarna springa av och på en gång släppa ut tusentals stockar. Så länge stormen varar, är föga eller intet att göra åt bärgandet av det löskomna flottgodset. Man får i regel vänta, tills stormen bedarrat och virket slungats i land eller med andra ord blivit strandvrak. Då detta skett, utsändas ångbåtar och folk för att åter hopsamla virket, men därvid uppstå svårigheter, emedan strandbefolkningen åberopar sig på gällande lag och behandlar virket som sjöfynd.

Man kan då uppställa det spørsmålet: Kan sådant ilandflutet, med hos flottningsförening inregistrerade timmermärken försett flottgods hänföras till sådant sjöfynd, som omförmäles i ovannämnda lag? § 1 i denna lag säger:

'Var som i saltsjön inom svensk skärgård eller vid svensk kust eller i rikets segelbara insjöar, floder eller kanaler bärgar övergivet fartyg eller skeppsvrak eller *till fartyg* hörande redskap eller gods, evad sådant upptages från botten eller anträffas flytande på vattnet eller drivet å strand, vare skyldig att anmäla fyndet etc.'

Innehållet i denna § begränsar alltså lagens omfattning till *övergivet fartyg eller skeppsvrak eller till fartyg hörande redskap eller gods*. Härav torde framgå, att timmer eller vedstockar, som komma i drift efter kusten utan att hava funnits om skeppsbord, icke falla under sjöfyndslagens bestämmelser. Faktiskt tillämpas emellertid lagen av våra tullmyndigheter så, att de icke skilja på sådant virke, som av sig själv kommit drivande från flottlederna, och sådant, som funnits inlastat å fartyg, utan behandla de allt strandvrak i enlighet med sjöfyndslagens föreskrifter. Om man anmärker på detta förhållande, svaras, att tulltjänstemännen icke kunna avgöra, vad som kommit från fartyg och vad som kommit från annat håll. Detta kan ju till en viss del vara riktigt, men om den, som äger eller fått i uppdrag att sköta om flottgodset, visar, att det icke kan hava varit lastat å fartyg, *borde* detta godtagas av tullmyndigheterna och dessa vägra att i sådant fall taga någon befattning med sådant strandvrak. Så är emellertid ofta ej heller fallet, och därför är ett förtydligande i lagen i denna del nödvändigt, ty annars få godtycket och vederbörande tulltjänstemans subjektiva uppfattning alltför fritt spelrum.

Fråga kan vidare uppstå, om sådant flottgods, som bogseras av fartyg vare sig i flottar eller ringbommar, är att betrakta såsom fartygs-gods? Ej heller därutinnan är lagen tydlig, utan lämnar rum för olika tolkningar. Saken är under alla förhållanden klar beträffande *allmänna* flottleder, ty i sådana *kan* icke gärna flottgods behandlas som sjöfynd, men så snart man kommer ned i skärgården utanför den reglerade flottleden, tillämpas oftast sjöfyndsbestämmelserna med rätt eller orätt å det drivande flottgodset.

Redan med nu gällande bestämmelser göra på grund härav de vid kusten belägna verken avsevärda förluster genom att dem tillhörigt timmer, som kommit på drift, försäljes på tullauktionerna. Orsaken till att dessa inbringa så låg inkomst till statsverket torde ligga dels däruti, att vederbörande bärgare oftast själv inropar det bärgade för en ringa penning, då ingen eller obetydlig konkurrens finnes och dels i, att omkostnaderna för besiktning å det bärgade samt för själva auktionen m. m. stiga till tämligen hög procent av auktionssumman.

Bärgarlönen bestämmes av den tulltjänsteman, som förrättar auk-

tionen, vanligen till 50 å 60 % av auktionsbeloppet. Därigenom röna många bärgare en orättvis behandling i förhållande till andra sådana, emedan bärgarlönens storlek blir beroende av, huru högt auktionsbudet går, alltså av slumpen.

Verksägaren kan naturligtvis närvara vid tullauktionen och bevaka sin rätt genom att 'bjuda på', så att han återköper det bärgade, men bärgaren har då intresse av att driva upp priset genom att i det längsta ropa med för att på så sätt få högre bärgningsförtjänst.

Vidare kan verksägaren förbjuda auktionen av det virke, som han kan visa vara försett med hans i behörig ordning inregistrerade flottningmärke. Men ett sådant förbud ställer sig ej vederbörande tullmyndighet till efterrättelse med mindre än att vederbörande betala »skälig» bärgningslön, som termen lyder, och komma då ej bärgaren och ägaren ense, vilket väl blir vanligast, fortgår auktionen.

En svårighet för den enskilde verksägaren att å auktionen »spekulera» å eget timmer ligger även däruti, att de bärgade stockarna med hans märke ligga utspridda på långa kuststräckor, blandade med annat flottgods, varför det blir förenat med stor kostnad för honom att återhämta det förlorade till verket. Bättre kan detta göras av flottningföreningen, som ju kan på en gång hämta allt flottgods oavsett märkena och sedan i sorteringsverket fördela det bland de olika ägarna.

Men även flottningföreningen blir i samma situation som den enskilde verksägaren rörande uppdyrkandet av auktionspriset och bärgningslönen, något som jag har personlig erfarenhet av genom bevistande av sådana auktioner.

En annan omständighet, som inverkar menligt för flottgodsägaren, är den gamla bestämmelsen, att Konungens befallningshavande endast behöver kungöra anmälda sjöfynd i Post- och Inrikes Tidningar och ej i några ortstidningar, varigenom sådana kungörelser lätt undgå ägarens till strandvraket uppmärksamhet, så att han blir urståndsatt att bevaka sin rätt.

Om nu svåra olägenheter förefinnas redan med nuvarande lagstiftning, så behöver man ej vara synnerligen profetiskt anlagd för att förutspå, att olägenheterna och förlusterna för verksägarna bliva större, om lagen ändras i enlighet med den av riksdagen i huvudsak bifallna motionen, därest ej samtidigt stipuleras bestämmelser, som skydda flottgodsägarens rätt. Ty om bärgaren får fritt disponera strandvrak, som understiger 50 kronors värde, och flottgods, försett med vederbörligen inregistrerade flottningmärken, ej undantages från denna bestämmelse, kan

man med skäl befara, att bärgat flottgods successivt, som det inbärgas, utan vidvre användes av bärgaren och försvinner för den rätte ägaren.

Visserligen har lagutskottet föreslagit, att bärgaren skall fortfarande vara skyldig anmäla strandfyndet till tullkammaren, men säkerligen komma många av dem att finna sådan anmälan mindre viktig i sådana fall, då fyndets värde ej enligt deras egen uppfattning uppgår till 50 kronor, enär i allt fall då ingen auktion kommer till stånd, och fyndet, om det anmäles, måste ligga ett helt år, innan det får av ägaren disponeras. Besvärligt bleve det även för bärgaren att nedsätta den säkerhet och borgen, som lagförslaget talar om, och sannolikt komme han i allt större utsträckning att anlita den vida bekvämare utvägen att utan vidare för sitt behov använda åtminstone det ilandflutna flottgodset.

De nu sedvanliga strandvraksauktionerna komme att upphöra, och flottgodsägaren skulle berövas även den ringa utväg, dessa auktioner erbjuda, att få tillbaka något litet av sin egendom.

Emellertid har allt detta ringa betydelse, om endast den blivande lagen förses med det tillägget, att under densammas bestämmelser ej faller flottgods, som är försett med hos flottningsförening inregistrerat märke, samt att beträffande detta särskild förordning utfärdas, helst i samband med den allmänna nu pågående revisionen av flottningsförfattningarna.

En sådan särskild lagstiftning är, vilket ju även framgår av vad som härförut anförts, nödvändig, även om lagen om sjöfynd i övrigt icke undergår någon förändring.

Det är givetvis av fördel för flottgodsägarna, att flottgods, som är på väg ut till havs från flottleden eller virkesmagasinet, inbärgas och tillvaratagas av strandbefolkningen. Det är även själfallet, att denna befolkning bör hava skälig ersättning för sitt besvär. Men sådan ersättning bör icke bestämmas på det godtyckliga sätt, som nu sker, och tullkamrarna böra icke hava med denna timmerbärgning att göra.

Utanför varje älvmyrning bör fastställas ett visst flottgods-inbärgningsområde, vars omfattning föreslås av vederbörande flottningsförening och fastställs av Konungens befallningshavande. Inom detta område bör flottningsföreningen erhålla rätt att hopsamla och till närmaste sorteringsverk inbogsera det flottgods, som antingen av sig själf strandat eller också tillvaratagits av strandbefolkningen. För den bärgning av flottgods, som denna befolkning tilläventyrs gjort, erhålles av flottningsföreningen ersättning enligt av Konungens befallningshavande på förslag av flottningsföreningen fastställd taxa, vare sig bestämmes viss ersättning pr bärgad stock, varvid skillnad bör göras mellan större och mindre stockar efter någon fastställd längd- och diametergräns, eller pr bärgad

kubikfot, i vilket senare fall dock det besväret uppstår, att stockarna måste fullständigt intummas.

Ersättningen bör sättas så hög, att befolkningen får intresse av att verkställa bärgningen, men ej högre. Om på något håll av en eller annan orsak ersättningen bestämmes för låg, blir följderna däraf den, att strandbefolkningen ej bärgar något flottgods. Så snart detta konstaterats, måste det ligga i virkesägarnas eget intresse att höja taxan, då de ju icke kunna finna det fördelaktigt, att virket driver till havs.

Om lagstiftningen länkas i denna riktning, är jag övertygad om, att så småningom såväl myndigheter som flottgodsägare och kustbefolkning skola finna, att en bättre sakernas ordning härigenom inträtt.»

Av vad som i föredraget och den därpå följande diskussionen förekommit, synes framgå, att behov förefinnes, att redan nu i sjöfyndslagen fastslå undantag för ifrågavarande slag av flottgods, oavsett de blivande mera detaljerade bestämmelserna i en kommande allmän flottningsslag. Ty den godtyckliga och helt visst oriktiga tolkningen av nu gällande bestämmelser, vilken sannolikt skulle fortleva, om det föreliggande förslaget i oförändrad form upphöjes till lag, innebär så avsevärda olägenheter och ekonomiska förluster för både staten och enskilda skogsägare, att förhållandet snarast möjligt bör upphöra.»

I skrivelse den 19 maj 1915 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring av lagen den 12 juni 1891, innefattande vissa bestämmelser angående sjöfynd, att dels det i lagen föreskrivna förfaringssättet måtte beträffande sjöfynd av ringa värde förenklas, dels ock strandvrak av ringa värde måtte under vissa förutsättningar tillfalla bärgaren.

*Utskottets
yttrande.*

Över denna riksdagens framställning infortrade Kungl. Maj:t utlåtande från åtskilliga myndigheter. I avgivet yttrande förklarade generaltullstyrelsen sig anse, att ett verkligt behov påkallade en omgestaltning av 1891 års lag även i andra avseenden än de av riksdagen i dess berörda skrivelse angivna samt återopade i detta hänseende ett av styrelsen utarbetat förslag till ny lag i ämnet.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t i statsrådet förklarade föredragande departementschefen, att jämväl han fann gällande bestämmelser om sjöfynd böra omarbetas i den av riksdagen antydda riktning, ävensom att vissa av de utav generaltullstyrelsen föreslagna ändringar i övrigt vore av beskaffenhet att böra i detta sammanhang genomföras, i följd varav det syntes honom lämpligast, att en helt ny lag i ämnet utfärdades.

Det i propositionen framlagda lagförslaget vilar på samma grunder som 1891 års lag. De väsentliga avvikelserna innebära:

att Konungens befallningshavandes befattning med ärenden angående sjöfynd skall upphöra och dithörande göromål uppdragas åt vederbörande tullförvaltning;

att fynd, vars vård och försäljning tillika med kostnaden för bärgningens kungörande prövas av vederbörande tullförvaltning komma att uppgå till sammanlagt så högt belopp, att skälig bärgarlön ej skulle kunna av fyndet uttagas, skall — utan att kungörelse om bärgningen sker och ändå att det bärgade är hänförligt till strandfynd — utlämnas till bärgaren med full äganderätt mot gäldande av kostnaderna för fyndets vård och besiktning;

att fynd, vars värde ej överstiger tio kronor enligt vederbörligt intyg, må, där tullförvaltningen ej finner särskild anledning föreligga för fyndets behandling i annan ordning, av tullförvaltningen utan vidare besiktning och utan kungörande av bärgningen utlämnas till bärgaren med full äganderätt;

att den i lagens 2 § stadgade inställetid av ett år för ägare till bärgat gods skall förkortas till nittio dagar från kungörandet i allmänna tidningarna, vilken tid dock kan för särskilt fall av generaltullstyrelsen utsträckas intill ett år; samt

att straff stadgats för bärgare, befälhavare eller redare, som i sviklig avsikt lämnar oriktig uppgift angående omständigheterna vid bärgningen eller i sådan avsikt vidtager särskild åtgärd med det bärgade godset.

De av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna synas vara ändamålsenliga och ägnade att tillgodose de av riksdagen i ämnet uttalade önskemålen, och har utskottet således ej funnit anledning till anmärkning mot det riksdagen förelagda lagförslaget.

Herr Fahlén har i sin motion hemställt, att lagen måtte förse med det tillägg, att densamma icke omfattade med inregistrerat märke försett flottgods i färskvatten, skärgård eller insjö nedströms allmän flottled.

Motionen ansluter sig i huvudsak till vad svenska flottningsschefföreningen redan tidigare i skrivelse till Kungl. Maj:t anfört i ärendet. I sagda skrivelse hemställde föreningen dock, att flottgods över huvud taget, som bure hos flottningssförening inregistrerat märke, måtte undantagas från lagens reglering.

I anledning av sagda skrivelse yttrade föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet:

»Att nu utan vidare undantaga från ifrågavarande lags tillämpning sådant flottgods, som bär hos flottningssällskapet inregistrerat märke, torde näppeligen låta sig göra. Vad föreningen i ämnet anfört synes emellertid vara förtjänt av beaktande och skall uppmärksammas i samband med det för närvarande inom justitiedepartementet pågående arbetet med en allmän revision av flottningssällskapet.»

Såväl gällande lag som lagförslaget är till sitt innehåll begränsat att omfatta övergivet fartyg eller skeppsvrak eller *till fartyg hörande* redskap eller gods. Härav framgår, att flottgods endast för det fall, att det kan anses hava hört till fartyg, faller under lagens bestämmelser. Såsom emellertid framgår av det i motionen intagna referatet av ett vid flottningssällskapets årsmöte 1916 i ämnet hållet föredrag, lär lagen av vederbörande tullmyndigheter tillämpas så, att ilandflutet eller kringdrivande flottgods i regel behandlas som sjöfynd. Det anses sålunda föreliggande presumtion för att flottgodset hört till fartyg. Denna bevispresumtion torde i allmänhet icke motsvara det faktiska förhållandet, som — då flottgodset endast i undantagsfall lär hava kommit från fartyg — snarare borde betinga en bevispresumtion av motsatt innebörd, och detta i all synnerhet för det fall, att flottgodset bär inregistrerat sällskapsmärke och därtill påträffas strax nedanför den reglerade flottleden.

För så vitt fråga är om lagens tillämpning i angivna hänseende, torde måhända ändring kunna vinnas därigenom, att vederbörande myndigheters uppmärksamhet fästes å berörda förhållande. Men därmed låta icke de av motionären påtalade olägenheter vara avhjälpta. Dessa äro emellertid enligt utskottets förmenande av den allvarliga art, att de snarast möjligt böra undanröjas genom ingripande från lagstiftarens sida. Vilken väg därvid lämpligen bör beträddas, anser utskottet sig i frågans nuvarande läge icke vara i tillfälle att bedöma. Önskvärdheten av en tillfredsställande lösning av hithörande frågor synes emellertid i allt fall icke böra lägga hinder i vägen för antagande av nu föreliggande lagförslag, så mycket mindre som de för en dylik lösning erforderliga bestämmelser icke torde hava sin plats i lagen om sjöfynd utan fastmera, på sätt föredragande departementschefen ifrågasatt, lämpligen böra meddelas i samband med den nya flottningssällskapet, som är under utarbetande.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte

- 1) bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 54; samt
- 2) med anledning av herr Fahléns motion i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, vilka åtgärder lämpligen må kunna vidtagas i syfte att trygga virkesägares rätt att återfå löskomet, med inregistrerat märke försett flottgods samt, därest för ändamålet riksdagens medverkan erfordras, snarast möjligt förelägga riksdagen förslag i ämnet.

Stockholm den 12 mars 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.
